

ÉJFÉL UTÁN NINGCS CSŐTÖRÉS

BICZÓ HENRIETT

Nincs más, mint várni a katasztrófát

Magyarországon az ivóvízellátás 86 százaléka kockázatos, mert az előregedett víziközmű-hálózatokban bármikor történhet csőtörés.

A csövek állapota miatti vízszennyeződés fokozatosan nő, a szolgáltatóknak és az önkormányzatoknak nincs pénzük erre a területre, az állam pedig nem ad. Civilek kezdeményezésére három éve alakult meg a Víz Koalíció, már önkormányzatok és szakszervezetek is csatlakoztak hozzájuk. Elérték, hogy önálló vízügyi államtitkárság jöjjön létre, de egyelőre ismeretlen stratégiai tervek és titkosított árszabályozási javaslatok születtek. A civilek nem adják fel.

– Több mint 30 éve lakom Vecsésen, mindig probléma volt a vízzel, leginkább csőtörés. Elérkezett a pillanat, amikor elegem lett. Az még hagyján, hogy nincs víz, de amikor újra beindul, akkor szennyezett, büdös víz jön a csapból. Annyit mondanak csak, hogy folyassuk ki a csapot, és akkor minden rendben lesz. Miért kell nekünk fizetnünk ilyen minőségű vízért?! Felháborodásomban írtam egy Facebook-bejegyzést, hogy elegem van, amire a szomszédos Gyárlóról megkeresett Homoki Andrea, hogy ők is hasonló cipőben járnak, jó lenne komolyabban foglalkozni ezzel a súlyos problémával. Egy független laborban bevizsgáltattuk a vecsési ivóvizet, amire azok a helyiek dobták össze a pénzt, akik egyetértettek velünk. Kiderült, hogy a víz vas- és mangántartalma az egészségügyi határérték felett van, erre kellene a vas- és mangántalanító berendezés. Csináltam egy *Vízcsapat* csoportot, és a fontos dolgok, elért eredmények itt jelennek meg azóta is. Megkerestük a vízműveket, elmondták, hogy minimális létszámmal dolgoznak, a legtöbben már nyugdíjasok. Így is rengeteget túlóráznak, miközben az ügyeleti díj minimális, képtelenek ellátni ennyi települést. Az önkormányzatoknak nincs pénzük, az állam nem tesz semmit, a kör bezárult – me-

séli Nógrády Judit, mi volt az a pillanat három évvel ezelőtt, amikor életre hívta a Víz Koalíciót. Mára országos szervezetté nőtte magát a Civil Kollégium Alapítvány közösség-szervező programja segítségével, civil szervezetek, önkormányzatok és szakszervezetek közösen dolgoznak a magyarországi víz-helyzet feltérképezésén és javításán.

Mert a helyzet drámai, a Századvég Gazdaságkutató Zrt. 2018-ban megjelent *A hazai víziközmű-szolgáltatás aktuális helyzete* című tanulmánya szerint Magyarországon az ivóvízellátás 86 százaléka kockázatosnak minősül, vagyis ilyen arányú azoknak a vízközműveknek a száma, amelyek bármikor eltörhetnek. Miközben hazánk vízhálózata uniós viszonylatban az egyik legkiterjedtebb rendszer, 90 ezer kilométernyi, de a csövek többsége immáron több mint fél évszázados. Számítások szerint egy kilométer cső cseréje egymilliárd forintba kerül.

A Víz Hete alkalmából a Civil Kollégium Alapítvány (CKA) támogatásával harmadik éve tart rendezvénysorozatot szakmai, civil és önkormányzati szereplők bevonásával a Víz Koalíció. Felmerül a kérdés, vajon történtek-e tényleges lépések az utóbbi évben a víziközmű-ágazatban, vagy csak a valódi problémák kerülgetése történt. A nyitóeseményen Kun Csaba vízépítő mérnök elmondta, pozitívum, hogy az Energiaügyi Minisztériumban önálló vízügyi államtitkárság jött létre, de egyelőre nem ismerhetők a stratégiai tervek. Amik vannak, azok pedig semmitmondók, az árszabályozási javaslatot pedig 30 évre titkosították.

Nemrégén zárult le az Állami Számvevőszék (ÁSZ) vizsgálata, a szervezet a 2017 és 2022 közötti időszakra vonatkozóan ellenőrizte a hazai ivóvíz-gazdálkodás fenntarthatóságát. Az elsődleges vízbázis-szennyezettség – ez arzén-, bór-, fluorid-, ammónium-paraméterekkel jellemzett vízminőségi kockázat – csökkent, illetve megszűnt, de a másodlagos vízminőség szennyezettség, vagyis az előregedett rendszerekben és a vízkezelés műszaki-technikai problémái következtében keletkező szennyeződések aránya nőtt. Az ellenőrzés alá vont víziközmű-szolgáltatóknál 2017-ben 53 ezer 792, 2022-ben 42 ezer 519 csőtörés történt az ivóvízellátó hálózatban. A kitermelt vízmennyiség negyede nem jutott el a csapokig, a csőtörések miatt elfolyt, aminek az ÁSZ által becsült értéke meghaladta az évi 17 milliárd forintot.

Érd polgármestere, Csőzik László azt hangsúlyozta, hogy a fővárosi agglomeráció lakossága mára annyira felduzzadt, hogy a jelenlegi vízhálózat képtelen ellátni ennyi embert. A 70 ezer lelkes város karácsony előtt napokig vízhiánnyal küsz-

ködött egy fővezeték törése miatt. A lokális vízhiányok rendszerezsek, és amikor egy-egy törés miatt újraindítják a rendszert, négy-öt újabb törés történik a nyomáskülönbség miatt. A település a vízügyi államtitkársághoz fordult egy minimális tervvel, 12-14 milliárd forintos költséggel, de a biztonság kedvéért megállapítottak egy másfél milliárdos küszöböt. A válasz egyértelmű volt: hazai forrás nincs, forduljanak a szolgáltatóhoz, hátha át tudnak csoportosítani a karbantartási költségvetésükből némi pénzt, és figyeljék a KEHOP pályázatokat.

A vízzolgáltatók helyzete is évről évre nehezebb, hiszen 2012-ben befagyasztották a vízdíjat, amit a következő évben a rezsicsökkentés tükrében 10 százalékkal csökkentettek, továbbá bevezették a közműadót, amelynek bevételét kizárólag az állami szolgáltatók (a 40 szolgáltatóból 5) kapják meg. Tehát nem pusztán nem követi az infláció mértékét az ivóvízért és csatornahasználatért szedhető díj, de egyszerre csökkennek a bevételeik, és nőttek a terheik. A vízzolgáltatók fele állami, fele önkormányzati kezelésben van, az elvonásokkal küszködő önkormányzatok képtelenek pótolni a kieső összegeket. Ehhez jön a súlyos szakemberhiány, nincsen képzés, a fiataloknak nem vonzó egy ilyen alulfizetett szakma. Miszéri László, az Alföldvíz szakszervezeti vezetője elmondta, ha helyzet van, hóban, forróságban, éjjel, nappal dolgozni kell, miközben éjjel és hajnali négy óra között nem fizetnek készenléti díjat, mert az államtitkár azt mondta, ebben az időszakban nincs csőtörés. Ha nem lesz bérrendezés, a szakemberhiánynak beláthatatlan következményei lehetnek. Eddig öt levelet írtak a döntéshozóknak, többet a miniszterelnöknek címezve, az utolsót személyesen vitték el a Karmelitába.

A kistelepülések – ahol a felújítások fajlagos költségvetése ötször, tízszer magasabb, mint a nagyobb lélekszámú településeken – egyedül ugyanolyan tehetetlenek, ahogyan a nagyobb városok és a főváros is. A közműadó bevezetésével

2021-ban 3,2 milliárd forintnyi adó sújtotta a Fővárosi Vízműveket, előző évben 770 millió forintot fizettek. Míg 2012 előtt évente átlagosan 43 kilométer csövet sikerült kicserélni a fővárosban, ez a szám azóta 13-14 kilométerre csökkent.

És ott van a fogyasztó, mint gyenge láncszem, mert sokan még mindig nem mérik fel, hogy mekkora kincs az ivóvíz. A rezsicsökkentés idején 16 százalékkal nőtt a hazai vízfogyasztás, és a fogyasztók részéről nyoma sincs a szolidaritásnak. Ha a nyári forróságban az egyik településen vízhiány van, a szomszédban szemrebbenés nélkül megtöltik a medencéket vízzel. Miközben felmérések szerint a társadalom igénye meglehetősen magas: legyen folyamatos a szolgáltatás, persze alacsony díj mellett, de magas műszaki színvonalon. Mindezekből maximum kettő valósítható meg, és nagyobb társadalmi felelősségvállalás nélkül nincs változás. Az edukáció ezen a téren is elkerülhetetlen,

A résztvevők hangsúlyozták, hogy gazdaságosabb és költséghatékonyabb lenne fokozatosan felújítani az egész hálózatot, mint toldozni-foltozni. A kérdés csak az, hogy miből. Az önkormányzatnak és a szolgáltatóknak nincs forrása, az állam nem ad a költségvetésből, az EU pedig legfeljebb a hátrányos helyzetű térségeket támogatja. A szakemberek szerint nincs más, mint várni a katasztrófát, vagyis azt, hogy egyszerre több településen szüneteljen a vízellátás, és akkor a lakosság felháborodása talán elgondolkodtatja a döntéshozókat. A Víz Koalíciója mindent megtesz azért, hogy ne jussunk el ideig. Sokszor éri őket az a vád, hogy politizálnak, miközben azt állítják, hogy nem, ők csak azt szeretnék elérni, hogy a döntéshozók tegyék meg a szükséges lépéseket. Hisznek abban, ha szünet nélkül hallatják a hangjukat és felhívják a figyelmet arra, hogy az utolsó utáni pillanatban vagyunk, akkor történik érdemi változás.

FOTÓ / BAZÁNTH IVOLA